

OKULLARDA SUÇUN ÖNLENMESİ*

Dr. Yasemin Karaman KEPENEKÇİ

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Araştırma Görevlisi

Dr. Arfe Yücedağ ÖZCAN

*Arizona State University, Arizona Prevention Resource Center,
Post Doctoral Research Associate*

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, okullarda suçun nasıl önenebileceğini ortaya koymaktır. Okul ortamında çocuk suçluluğunun önlenmesi konusu bütünsel olarak ele alınmıştır. Çalışma derleme niteliğindedir. İhtiyaç duyulan bilgiler literatür taraması ile daha önce yapılan araştırma sonuçlarından yararlanılarak elde edilmiştir. Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk olarak çocuk suçluluğunun önlenmesi konusu genel olarak ele alınmış, daha sonra okullarda çocuk suçluluğunun önlenmesi konusu tartışılmış, son olarak da okullarda çocuk suçluluğunun önlenmesi üzerine yapılan araştırmalardan örnekler verilmiştir. Literatür taraması ve araştırma sonuçlarına göre, okul binalarının güvenliğini sağlamak, okulda uyulması gereken kuralları açık hale getirmek, öğrencilere stres ile başa çıkma ve öfkeyi kontrol edebilme yoluyla şiddete başvurmadan çatışma çözme becerilerini öğretmek gibi birçok stratejinin okullarda çocuk suçluluğu olayları ile mücadelede etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

GİRİŞ

Bireysel huzur ile toplumsal huzurun sağlanmasında, suça eğilimi azaltmanın, toplumu suça karşı koruyucu stratejiler geliştirmenin ve kişilere kendilerini korumayı öğretmenin, kısaca suç işlemeyi önlenmenin önemi büyüktür. Ancak suç işlemenin önlenmesine yönelik çalışmaların belli bir program dahilinde yapılması gerekir. Bir toplumda suçun önlenmesine yönelik olarak hazırlanan önleme programlarının maliyetinin, suçluyu tekrar topluma kazandırmanın maliyetinden daha düşük olduğu ve ayrıca suçun toplumda ve bireyler üzerinde yarattığı olumsuz etkiler göz önüne alındığında, asıl çabanın "suçun önlenmesi" üzerinde odaklanması gerektiği söylenebilir.

Çocuk suçluluğunun önlenmesine dönük çalışmalar genel anlamda tüm toplumu kapsayabileceği gibi aile, okul, işyerleri vb. gibi belli alanları da içerebilir. Bu çalışmanın amacı, çocuk

suçluluğunun önlenmesinin bir alt boyutu olan, okullarda çocuk suçluluğunun nasıl önenebileceğini ortaya koymaktır. Bu bağlamda, çalışma okullarda çocuk suçluluğunun önlenmesi ile sınırlıdır.

Çalışma derleme niteliğindedir. Bu makalede, suçun önlenmesine yönelik olarak oluşturulan programlarla, yapılan araştırmalarla ve verilen hizmetlerle ilgili alan yazın incelenerek, ulaşılan bilgiler tartışılmıştır.

Çocuk Suçluluğunun Önlenmesi Konusuna Genel Bakış

Çocukluk ve ergenlik dönemlerinin özellikleri birçok yetişkin tarafından bilinmemektedir. Bu yüzden bazı yetişkinler, çocukları ve gençleri toplumu tehdit edecek hiçbir şey yapmıyor, bir duvarın dibinde oturup konuşuyor ve hatta sadece etrafta geziniyor bile olsalar toplumun güvenliği açısından bir tehdit unsuru olarak görebilmektedir. Ancak, içlerinde başı derde girenler ve hatta suç işlemiş ve

* 29-30 Mart 2001 tarihlerinde ATAUM'da düzenlenen I. Ulusal Çocuk ve Suç-Nedenler ve Önleme Çalışmaları konulu Sempozyum'da sunulan bildirinin genişletilmiş şeklidir.

yargılanmış olanlar olsa bile çocuklar potansiyel suçlular değildir, tam tersine toplumun güç kaynaklarıdır.

Öyleyse neden bazı çocuklar suç işler, şiddete dönük eylemlerde bulunur, uyuşturucu kullanır ya da kısaca hukuka aykırı davranışlar gösterir?

Çocukları suç işlemeye iten etmenler çok çeşitlidir. Diğer bir deyişle, çocukları suça sürükleyen etmenlerin değişik kaynakları olabilir. Bu tür olumsuz faktörleri ortadan kaldırmak için koruyucu programlar geliştirilebilir. Yetişkinlerin çocukların suç işlemesini önleyecek programları uygulamaya koymaması ya da var olan programları desteklemesi gerekmektedir. Daha da kötüsü, yetişkinlerin çoğu, çocukların suç işlemelerinin önlenebileceğine bile inanmamaktadır. Bazılarının da çocuk ve suç hakkında yanlış inanışları vardır. Örneğin, çocuk ve gençlerin içinde şiddete dönük eylemde bulunma potansiyeli olduğu, yetişkinlerden daha fazla cinayet işledikleri, çocuk ve gençleri geceleri denetim altında tutmanın onların suç işlemelerini önlemek açısından yeterli olduğu (oysa ki yapılan araştırmalara göre çocuklar daha çok geceleri değil, öğleden sonra saat 14.00-18.00 arası suç işlemektedir), çocuğun başı derde girdiği zaman yapılabilecek pek bir şey olmadığı (araştırma bulgularına göre kişilerin çocukluklarında işledikleri ilk suçlar aynı zamanda onların son suçlarıdır), suçlu çocukları bir yere kapatmanın çocuk suçluluğu ile mücadelede en uygun yol olduğu ve suçluluğu önleme çalışmalarının işe yaramayacağı vb. gibi (NCPC, 2000).

Yine genel inancın tersine, özellikle çocuk suçluluğunu önleme programları, çocukları suça yönelen koşulları ortadan kaldırarak, onları suça iten faktörlere karşı koruyarak, kendilerini korumayı öğreterek, makro düzeyde ise suçu önleme stratejileri geliştirerek suçun önlenemeyeceği varsayımını çürütmektedir. Tabii ki bazı durumlarda, suç işlemiş bazı çocukların bir yerde kapalı tutulması gerekebilir. Ancak, çocuk suçluluğunu önleyen ya da suçluya yardım eden programların çoğunun maliyetinin (çocuk başına 100\$ ile 4.000\$ arası) çocuğu bir kuruma hapsedmenin maliyetinden (çocuk başına 20.000\$ ile 30.000\$ arası) çok daha düşük olduğu göz önüne alındığında, ağırlığın çocuk suçluluğunun önlenmesi programlarına verilmesi gerektiği gerçeği bir kez daha ortaya çıkmaktadır (Gottfredson, 1997). Kısaca, etkili bir suç önleme politikası ile hem mağdur hem de toplum, suçun fiziksel, duygusal ve mali zararlarına çok az maruz kalacaktır.

Suçun önlenmesi kuşkusuz çok önemlidir. Ancak bu noktada suç önlemeden ne anlaşıldığının açıklanması gerekmektedir. Suç önlemenin tanımı yapılırken genellikle sonuçlardan hareket edilmektedir. Bu sonuçlar iki şekilde ele alınmaktadır. Birisi

suç olaylarının sayısı dikkate alınarak, diğeri ise suçluların sayısı dikkate alınarak olmaktadır (Hirschi, 1969). Bazıları ise suç önlemeyi, suçun önlenebilen zararının miktarını dikkate alarak ya da zarar gören mağdurların sayısını ölçüt kabul ederek tanımlamaktadır. Daha geniş bir tanımlama suçun risk faktörlerinin ortadan kaldırılması (çete üyeliklerinde olduğu gibi) veya suça karşı koruyucu faktörlerin artırılması (üniversiteyi bitirme gibi) şeklindedir (Hawkins, Catalano ve Miller, 1992).

Sosyal hayat içinde suçun dışında, hastalıklar ve kazalar gibi önlenmesi gereken birçok durum vardır. Birçok hastalığın önlenmesi, doğrudan insanların kendi denetimleri altındadır. Sigarayı bırakmak, diyet yapmak, ekzersiz yapmak gibi. Kazalara karşı ise arabalara hava yastığı konulması, yolların genişletilmesi, hız sınırının aşılması gibi önlemler öngörülmektedir. Suç durumunda da, suçun ortaya çıkmasına engel olan önlemlerin alınmasına gereklilik duyulmaktadır. Bu önlemler bireysel düzeyde olabileceği gibi, toplumsal ve kurumsal düzeyde de olabilir. Çünkü herkes bir ailenin, bir toplumun, bir işyerinin ya da bir okulun üyesidir ve bu tür üyelikler kişi üzerinde informal sosyal denetim sağlamaktadır. Bazen bu informal denetim araçları kişiyi hapse girmekten daha fazla korkutmaktadır. Ayrıca suçun önlenmesinde bireylerin, toplumun ve kurumların birbirine destek olması gerekir. Konuya kurumlar açısından yaklaşıldığında, örneğin, kendini destekleyen aileler olmadığı müddetçe okullar kendi başlarına bir başarı elde edemezler.

Suç işlemeyi önlemede, çocuğu suça karşı koruyan veya çocuğun suç işlemesine yol açabilecek risk durumlarını ortadan kaldıran çeşitli faktörler vardır. Hawkins, Catalano ve Miller (1992) yaptıkları çalışmada suça ilintili "koruyucu" ve "risk" faktörlerinden bahsetmektedir. Risk ve koruyucu faktörler yaş gruplarına ve cinsiyete göre değişim göstermektedir. Erkek çocukları genellikle duygularını dışarı vurarak, kız çocukları ise aksine içe kapanarak sorunları çözmeye eğilim gösterdiklerinden hangi faktörün hangi cinsiyette görüleceği karmaşıkmaktadır.

Hawkins ve arkadaşları (1992), "koruyucu" faktörler ve "risk" faktörlerini, bireyi, aileyi, mahalleyi ve okulu temel alarak dörtlü bir sınıflama içinde incelemişlerdir. Her grubun kendine özgü risk ve koruyucu faktörlerini belirlemişlerdir. Örneğin mahalleden kaynaklanan risk faktörleri şöyle özetlenebilir:

1. Yüksek oranda değişimin olması. Çünkü insanların uzun süre beraber yaşadıkları topluluklara toplumsal bağlanma olasılığı fazladır. Oysa yüksek taşınma oranı toplumsal bağlanma olasılığını düşürür.

2. Yoksulluk, genel olarak uyuşturucu bağımlılığını ve suçu doğrudan artıran bir etken olarak bulunmamıştır. Fakat, yoksulluk bir ara değişken olarak saptanmıştır.
3. Bireyin dahil olduğu grupta uyuşturucu kullanımının yaygınlığı ve şiddete karşı belirlenmiş kesin normların olmaması suç işleme olasılığını artırmaktadır.

Mahalleye ilişkin koruyucu faktörler olarak ise, kişiler arasında sıkı ilişkilerin bulunması ile suç işlemeye karşı kesin kural ve normların varlığı gösterilmektedir. Böyle topluluklarda suç işleme oranı, diğer değişkenlere de bağlı olarak düşük bulunmuştur.

Aile ortamına ilişkin en büyük risk faktörleri olarak, ailelerin çocuklarına karşı çok eleştirici olmaları, çocuklarına yeterince zaman ayırmamaları ve çocukların "istismar" ve "ihmal" edici bir aile ortamında yaşamaları bulunmuştur. En önemli aile koruyucu faktörleri ise, çocuğun ana babadan en az birisiyle yakınlık kurması, evdeki kuralların tutarlı olması ve çocuğa "önemli" ve "işe yarar" olduğu duygusunun aşılmasıdır.

Suç işlemede bireyle ilgili risk faktörleri ise :

1. Özellikle erkek çocukların kendi aralarında bedensel gelişme farklılıklarını sorun haline getirmeleri.
2. Genç kızların ergenlik dönemlerinde çatışmalı rol beklentileri yaşamaları.
3. Çocukların alkol, sigara, ilaç kullanan ve şiddete eğilimli davranışlarda bulunan arkadaşlar edinmesi. Gençlik yıllarında, çocukların, aileden ve okuldan daha çok, arkadaş gruplarından etkilendikleri düşünüldüğünde bu bulgu hiç de şaşırtıcı olmayacaktır.
4. Deneyimsizlikten ve belli becerilerin kazanılmamış olmasından dolayı, çocukların risk içeren durumları iyi değerlendirip bu durumlardan kendilerini kurtaramamaları.

Kişisel koruyucu faktörlere örnek olarak, çocukların kendilerine güvenmeleri ve sorun çözme becerilerinin olması gösterilmektedir.

Suç işlemede okula dayalı risk faktörleri ile koruyucu faktörlerin neler olduğu bu çalışmanın ilerleyen kısımlarında ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

Yukarıda belirtilen suçla ilintili risk faktörleri ile koruyucu faktörler göz önüne alınarak çocuk suçluluğunun önlenmesine dönük stratejilerin belirlenmesi gerekmektedir. Suç önleme stratejileri belirlenirken aşağıda belirtilen noktaların dikkate alınmasında yarar vardır (NCPC, 2000):

1. Çocuklara zaman ayırmak. Yetişkinler, çocukları toplumun değerli bir üyesi olmaları için desteklemeli, onların bilgi ve yeteneklerini değerlendirmeli, başarılarını ödüllendirmelidir.
2. Çocuğa olumlu ve sorumlu yetişkin rol modelleri sunmak, güçlü ailelerin, arkadaşlık ve komşuluk ilişkilerinin oluşmasına çalışmak. Yetişkinler ve çocuklar arasında kurulacak olumlu ilişki, çocuğun suça yönelmesini önlemek açısından son derece önemlidir.
3. Paylaşımçı toplumsal değerleri desteklemek. Çocuklara, toplumun hangi davranışları hoş görüp, hangilerini hoş göremeyeceği ile ilgili açık ve tutarlı mesajların verilmesi gerekmektedir.
4. Öğrencilere okul saatleri dışında yeteneklerini geliştirebilecekleri değişik etkinlikler sunmak.
5. Öğrencilere yarım gün çalışma ya da ders saatleri dışında çalışma olanakları sunarak onların para kazanmalarını sağlamak.
6. Suçluluğun önlenmesinde, bu alanda yapılan araştırmalar ve uygulamalar sonunda elde edilen bulgulardan etkili ve uygun bir şekilde yararlanmak.
7. Suçu önleme çalışmalarını bir program çerçevesinde yürütmek.
8. Suçu önlemede başarısı kanıtlanmış programları desteklemek ve uygulamak.
9. Suçu önleme programları için kaynak yaratmak.
10. Suç işlemiş çocukları dinlemek ve onlarla sürekli iletişim halinde olmak. Bu çocukların anlattıkları ile alay etmemek, anlatılanları dikkatle değerlendirmek, sorular sorarken öğrencinin sadece cevap vermesine değil aynı zamanda bu sorular sayesinde bir şeyler öğrenmesine yardım etmek.
11. Suç ile ilgili tüm tarafları (çocuk, aileler, okul yöneticileri, yasa koyucular, yargıçlar, eğitimciler, psikologlar, sosyal hizmet uzmanları vb) soruna çözüm aramak için bir araya getirmek.
12. Suçun önlenmesi alanında çalışan örgütler arasında bir iletişim ve işbirliği ağı oluşturmak.
13. Bu alanda çalışırken güçlülere ve beklenmedik durumlara hazır olmak.

Son olarak belirtilmesi gereken bir nokta da bazı ailelerin, toplumdaki herhangi bir çocuk yanlış bir

davranışta bulunduğu ya da suç işlediğinde bu durumu tamamen o çocuğun ailesinin sorunu olarak görmeleridir. Bu durumdan doğrudan etkilenenler suçlu çocuk, onun ailesi ve mağdur olmakla birlikte gerçekte suçluluğun faturasını herkes, tüm toplum ödemektedir. Öyleyse çocuk suçluluğu olaylarını kişiselleştirmemekte yarar vardır. Herkes içinde bulunduğu toplumun çocuklarının mutlu, üretken yetişkinler olarak yetişebilmesi ve suçun önüne geçilmesi için bir şeyler yapabilir. Çocuklar, yetişkinler tarafından desteklenmeye ve hatalı bir davranışta bulduklarında bu yanlışlarının düzeltilmesine ihtiyaç duymaktadır ve çocuklara bu desteği veren toplumlar karşılığını fazlasıyla geri alırlar.

Suç olayının diğer yönüne bakmak gerekirse, sosyal, ekonomik ve kültürel yönden hangi gruba dahil olursa olsun herkesin çocuğu bir suçun mağduru olabilir. Özellikle istismar ve ihmâl olaylarında çocuklar mağdur duruma düşmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi, istismar ve ihmâl uğramış çocuklar, bu tür kötü davranışa uğramayan çocuklara göre daha fazla suç işlemektedir. Kısaca çocuk istismarı ve ihmali olayları ile çocuk suçluluğu olaylarının bir kısır döngü oluşturduğu ileri sürülebilir. Bu durumda çocuk istismarı ve ihmali olaylarının önlenmesinin çocuk suçluluğu olaylarının önlenmesini kolaylaştıracağı söylenebilir.

Okullarda Çocukların Suçlu Davranışlarının Önlenmesi

Okulların suç davranışını önlemede çok büyük potansiyelleri vardır. Çocukların gelişim yılları boyunca okula düzenli devamını sağlanarak, toplumsallaşmalarına yardımcı olunarak ve sağlıklı, mutlu, üretken vatandaşlar yetiştirilerek çocuk suçluluğunun önlenmesinde önemli aşamalar kaydedilebilir.

Aile ve toplum arasındaki doğrudan ilişki belki de en fazla okullar aracılığıyla sağlanabilmektedir. Suçla ilgili risk faktörlerini azaltmada, işyerleri vb. gibi diğer kurumlarla karşılaştırıldığında okulun etkisi daha büyük olmaktadır. Nitekim XVII. Yüzyılda Victor Hugo da "Bir okulun yapılması, bir hapishanenin kapanması demektir" sözüyle bu gerçeği dile getirmektedir (Yavuzer, 1982). Okullar sadece çocuklara okuma yazma öğretmek gibi temel öğretim hizmetlerini sunarak suçun önlenmesine yardımcı olmakla kalmamakta, aynı zamanda şiddet ve uyuşturucu kullanımı gibi riskli durumların ortadan kalkmasında da aktif görevler üstlenebilmektedir. Bu nedenle, okul işlevlerini gerçekleştirmezse, bu durum bireyin başarısını, gelişimini, çevresine uyumunu ve ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyebilmekte, çocukların gelişme ve uyumla ilgili sorunlarını çözemediği durumlarda ise çocukların okuldan kaçma, hırsızlık yapma gibi davranışlarda bulun-

malarına yol açabilmektedir (Yavuzer, 1982). Öyleyse okulların öncelikle öğrencilerin sağlıklı davranışlar gösterebilecekleri uygun ortamlar olmaları gerekmektedir. Böylelikle okulla ilintili suç işleme olasılığının da önüne geçilmiş olur.

Bir öğrencinin şiddete yönelmesinde erken belirtilerin bilinmesi son derece önemlidir. Okul personeli bu belirtilerin zamanında farkına vararak gerekli önlemleri alabilir. Bu belirtiler aşağıda ifade edilmiştir. (Gotfredson, 1997)

1. İçine kapanma: Bu durum genellikle depresyondan, reddedilme, haksızlığa uğrama, bir işe yaramama duygularından ve kendine güven eksikliğinden kaynaklanabilir.
2. Sürekli yalnız olma ve terk edilme duygusu: Yalnızlığa itilme ve terk edilme duyguları bazen şiddet davranışlarına yol açabilmektedir.
3. Şiddetli reddedilme duygusu: Reddedilme şiddetli olduğunda ve sürekli tekrarladığında çocuk suç işleyebilmektedir.
4. Şiddete maruz kalmış olmak: Daha önce de belirtildiği gibi fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalma, çocukları şiddet kullanmaya itmektedir.
5. Aşağılandığını ve "günah keçisi" olduğunu düşünmek: Bu tür duygular eğer iyi yönlendirilmezlerse çocuklarda şiddete yol açabilirler.
6. Düşük akademik başarı ve derslere ilgi azlığı suç davranışının erken göstergelerinden biridir.
7. Yazılarında veya resimlerinde şiddeti işlemek: Bu tür öğrencilerde şiddete eğilim mümkündür.
8. Öfkesini kontrol edememe şiddet davranışına ilişkin bir uyarı belirtisidir.
9. Sürekli başkalarına vurma, aşağılama ve rahatsız etme davranışı: Bu tür davranış gösteren öğrencilerle yakından ilgilenilmeli ve sürekli göz altında bulundurulmalıdır.
10. Geçmişte disiplin sorunları yaşayan, şiddete başvuran ve saldırgan davranışlar gösteren öğrenciler de özel olarak ilgilenmesi gereken öğrencilerdir.
11. Hoşgörüsüzlük ve önyargılı olma: Bazen başkalarının farklılığını kabul edememe ve önyargılar şiddete dönüşebilir.
12. Uyuşturucu ve alkol kullanma: Uyuşturucu ve alkol kullanan öğrenciler, bu maddelerin

etkisi ile şiddete yönelik davranışlarda bulunabilirler.

13. Ateşli silaha sahip olma: Silah taşıma şiddete başvurma ile yakından ilişkilidir.

Peki herhangi bir şiddet veya kriz anında yöneticiler ve diğer okul personeli nasıl davranmalıdır? Yöneticiler ve okul personeli sorunlu öğrenciler için her türlü yardımı sağlamalı, öncelikle fiziksel güvenlik olmak üzere tüm güvenlik önlemlerini almalıdır. Her okulda mutlaka bir kriz çözme planı olmalı ve herkes bir kriz anında neler yapacağını ayrıntılı bir şekilde bilmelidir. Özellikle okullarda son günlerde görülen kurşunlama (school shooting) olaylarından sonra, yönetici ve okul personelinin daha da dikkatli olması gerekmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi okullarda suç işlenmesini önlemek için fiziksel koşullarla ilgili düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Çünkü artan nüfusla birlikte okulların kalabalıklaşması kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu durum güvenlik konularını da gündeme getirmektedir. Bu nedenle okul binaları inşa edilirken, artan öğrenci nüfusuna güvenli bir şekilde hizmet etmesi mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca bina güvenlik sistemlerindeki teknolojik gelişmeler de bu konuda okul yöneticilerine büyük kolaylıklar sağlayacaktır.

Öğrenciler için daha güvenli okul binaları sağlamak için nelere dikkat edilebilir? (School Planning and Management, July 1999).

1. Okul binalarının olabildiğince ana yollara yakın olmamasına çalışılmalıdır. Cadde ve bina arasında yeterli mesafe olmalıdır. Böylece, caddeden gelebilecek olumsuz etkenlerden okul korunabilsin.
2. Okul kampüsü inşa edilirken yaya yürüyüş yerleri olabildiğince kampüsün içinden yapılmalıdır. Böylece yaya trafiği caddeden kampüs içine çekilebilir.
3. Caddeye bakacak pencereler konusunda özellikle titiz davranılmalıdır. Mümkün olduğunca pencerelerin caddeye bakmasına dikkat edilmelidir.
4. Ek binaların konumunu dikkatli ayarlanarak ve çevre düzenleme yolları yapılarak kör noktalar giderilmeye çalışılmalıdır.
5. Özellikle ışıklandırmaya dikkat edilmeli ve güvenlik görevlilerinin görüş gücünü artıracak şekilde binalar arasında uygun ışıklandırma sağlanmalıdır.
6. Okulun etrafında koruyucu duvarlar olmalıdır. Bu duvarlar hem okula giriş ve çıkışların belli noktalardan yapılmasını sağlar hem de dışardan gelecek herhangi bir saldırının önlenmesinde işe yarar.

7. Okul giriş ve çıkış kapıları herkes tarafından kolayca görülebilmelidir. Bu kapılar tek yerden giriş çıkışı sağlayacağı için güvenlidir. Ayrıca manyetik dedektörler vb. gibi güvenlik sistemlerinin yerleştirilmesi etkili ve ucuz önlemlerdir.

8. Öğrencilerin okula servis aracı ile geldikleri durumlarda bu araçların park yerleri, semtlere, öğrencilerin sınıflarına vb. göre ayrı düzenlenmelidir. Böylece giriş ve çıkış saatlerinde belli bölgelerin daha kalabalık olması engellenecektir.

9. Okul binasında ve bahçede belli yerlere acil durum alarmları konulmalıdır. Bu alarmların güvenlik kameraları ile görülebilecek yerlere konulması halinde, gereksiz yere kullanılmaları ve başkaları tarafından tahrip edilmeleri önlenir.

10. Okula en yakın karakol ile işbirliği halinde olunmalıdır. Okuldaki herhangi bir olay karşısında polisin binaya kolayca girebilmesini sağlayacak planlar önceden yapılmalıdır.

Okulun fiziksel koşullarının yukarıda belirtilen noktalara uygun hale getirilmesi ile okuldaki suç olayları önemli ölçüde önenebilecektir. Ancak suç önleme çalışmalarının sadece okulun fiziksel koşullarında bazı değişikliklerin yapılmasıyla yeterli olacağı düşünülmemelidir. Bunların yanında suç davranışlarının önüne geçmeye yardım edecek okula dayalı önleme programlarına da gereklilik vardır.

Okula dayalı suç önleme programları çeşitli alanları içerir. Örneğin, okula silah, uyuşturucu ve alkol sokulması ve kullanılması, hırsızlık, okulda öğrenciler arası şiddet ve kaba güç kullanımı, eşyalara zarar verme, okula devamsızlık, öğretmen ve yöneticilerin öğrencileri istismar ve ihmal etmeleri ve diğer isyankar davranışlar gibi olumsuz durumlar ile sınıf yönetimi, öğretmen davranışı ve yönetsel liderlik gibi değişkenler okul ve suç ilişkisini değerlendirirken kullanılabilir. Çocuk suçluluğunu önleme programlarının çoğunda ise öğrencilerin davranış bozuklukları değil, bu davranış bozukluklarının ortaya çıkardığı okuldan kaçma, ders asma gibi sorunlu durumlar ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır. Bu programlarda, çocuğun suç işlemeye sıklığı gibi suçun değişik boyutları da göz önüne alınmaktadır.

Okullarda şiddete başvurmayı önleyici programların genel özellikleri şöyle belirlenmiştir (Drug Strategies, 1998):

-Bu tür programların en belirgin amacı okulda suçun ve şiddetin önlenmesidir. Önleme programları, şiddetin, saldırganlığın ve başkalarını rahatsız eden

cek davranışların engellenmesine ilişkin okul normlarını uygulamada kolaylaştırıcı olmalıdır.

-Bu programların aynı zamanda kuramsal bir temeli olmalıdır. Örneğin, sosyal öğrenme kuramına dayanan bir önleme programı gibi.

-Programlar çok yönlü olmalı, aileyi, arkadaş gruplarını ve basını bir araya getirici özellikler taşımalıdır.

-Herhangi bir koruyucu program en az 10 farklı konuyu içermeli ve konular en az 5 kez ileri bir tarihte yinelenmelidir.

-Öğretim yöntemi olarak karşılıklı etkileşime izin veren yöntemler kullanılmalı ve öğrencilerin katılımı kesinlikle sağlanmalıdır.

-Çocukların yaşlarına ve gelişim düzeylerine uygun olmalı, onların gereksinimlerini karşılamalıdır.

-Programda bireysel ve kültürel farklılıklar dikkate alınmalıdır.

-Programın uygulanmasında görev alacak öğretmenler önceden eğitilmelidir. Her öğretmen her türlü programı uygulamada yeterli olmayabilir.

Okullarda suç önleme çalışmaları örgütsel ve bireysel değişim stratejileri olarak adlandırılan iki değişik strateji çerçevesinde yürütülmektedir. Aşağıda bu stratejiler ele alınacaktır (Gottfredson, 1997):

1. Okullarda çocuk suçluluğunun önlenmesinde örgütsel değişim stratejileri:

- a) Okul ve sınıf havasının iyileştirilmesi: Okuldaki tüm çalışanlar (yönetici, öğretmen ve diğer görevliler) ve öğrenciler arasında olumlu bir iletişim varsa, okulda yaşanan sorunları çözmek için hep birlikte çalışılıyorsa, okuldaki herkesin morali yüksek olacak, gerginlik yaratan durumlar azalacaktır.
- b) Takım çalışmasının yapılması: Okuldaki işgörenlerden, öğrencilerden ve hatta ailelerden suçu önleme üzerinde çalışmak üzere bir ekip oluşturulabilir. Bu kişiler okulda yaşanan sorunları belirleyebilirler, sorunlara olası çözüm yollarını önerebilirler ve sorun çözme sürecini işletebilirler.
- c) Uyulması gereken kuralların belirlenmesi: Okulda uyulması gereken kuralların açık ve tutarlı olması, herkese aynı şekilde uygulanması gerekmektedir. Kurallar posterler, duvar gazeteleri vb. çarpıcı yollarla öğrencilere duyurulabilir. Ayrıca öğrenciler arası şiddet-kaba güç kullanımına karşı kampanyalar düzenlenebilir. Kuralların uygulanması sırasında dengeli bir ödül-ceza sistemi kul-

lanılmalıdır. Bazen de okuldaki kuralların geçerliliğini ve adil olmasını sağlamak için öğrencileri kuralları belirleme sürecine katmanın en uygun yol olduğu savunulmaktadır.

- d) Sınıf yönetimi: Öğrencilerin okuldaki zamanlarının çoğu sınıfta geçmektedir. Bu yüzden sınıf ortamında öğrencilerin yalnızca kural dışı davranışları değil aynı zamanda uyuşturucu kullanımı gibi davranışları da belirlenmeli ve kontrol altına alınmalıdır. Bunun yanında, öğrencilerin öğrenme sürecine katılımını, akademik başarısını ve okula bağlılığını olumlu yönde etkileyecek, işbirliğine dayanan ve aktif öğretim yöntemleri kullanılmalıdır. Öğrenci ve öğretmen arasındaki iletişim sıcak ve saygılı olmalı, çift yönlü işlemelidir.
- e) Tek tip giysi ile okula gelmesi: Çocukların okula üniforma giyerek gelmelerinin okuldaki şiddet olaylarını %22 ile %39 oranında düşürdüğü gözlenmiştir. Okul forması, okulda verilen eğitimin önemini anlaşılmaması yönünde bir hava oluşturmada ve öğrencilere ortak bir amaç için bir arada bulduklarını hissettirmektedir.
- f) Öğrencilerin yeniden gruplandırılması: Sınıflar küçük gruplar halinde tekrar örgütlenebilir, değişik öğrenci gruplarının birbirleri ile iletişimlerini teşvik edilebilir. Ayrıca, suç işleme açısından yüksek risk taşıyan öğrencileri küçük gruplara bölmek ve bu grupları birbirine bağlayacak bir grup örüntüsü oluşturmak okuldaki şiddeti, uyuşturucu kullanımını ve dersten kaçmaları azaltmaktadır. Ancak bazı araştırmalarda, suç işleme açısından yüksek risk taşıyan bu öğrencilerden oluşan küçük grupların aslında suç işleme açısından daha büyük risk teşkil ettiği öne sürülmekle birlikte, yine bu araştırmalarda bu gruplara güçlü bir akademik program uygulandığı, etkili yönlendirme, sınıf yönetimi teknikleri ve deneyimli bir kadro ile desteklendiği takdirde başarılı sonuçlar alınabileceği de belirtilmektedir.
- g) Alternatif okullar: Sorunlu öğrenciler için alternatif okulların açılması önerilmektedir. ABD'de bu doğrultuda beş okul açılmıştır. Bu okulların etkililiği ile ilgili yapılan araştırmalar sonucunda sadece bir okuldaki öğrencilerin okula devamında ve okulun kurallarını benimsemelerinde bir gelişme gösterdikleri ve daha az uyuşturucu kullandıkları gözlenmiştir. Diğer okullardaki öğrencilerin ise suç davranışlarında bir azalmanın olmadığı, aksine arttığı ortaya

çıkmıştır. Bu yüzden alternatif okullar uygulamasının suçu önlemedeki başarısıyla ilgili şüphe uyanmıştır.

- h) Hukuk ilintili eğitim: Çocuk suçluluğunun önlenmesinde hukuk ilintili eğitimden yararlanılabilir. Bu eğitim ile öğrencilere ülkelerinin hukuk kuralları öğretilir, hukuksal süreç ve işleyişi tanımları sağlanır, hak ve sorumluluklarını bilerek iyi bir vatandaş olmalarına çalışılır, siyasal katılımı özendirilir, olayları çözümüyle yetenekleri geliştirilir. Çünkü suç davranışlarının ortaya çıkmasında hukuk kuralları ile vatandaşlığın gerekli kıldığı hak ve sorumlulukların bilinmemesinin etkisi büyüktür. Bu yüzden okullarda hukuk eğitimi vermek kişi güvenliği ve kamu düzeni açısından bir gerekliliktir.

2. Okullarda çocuk suçluluğunun önlenmesinde bireysel değişim stratejileri

- a) Öğrencilerin yönlendirilmesi: En yaygın olarak kullanılan stratejidir. Öğrencilerin suç işlemelerini önlemek üzere okullarda suçu ve uyuşturucu kullanımını azaltmayı amaçlayan yönergeler bulunmalıdır. Bu yönergeler aşağıda belirtilen konular hakkında olabilir:

- Genel sağlık ve güvenlik
- Uyuşturucu, alkol ve sigara hakkında genel bilgi ve kullanımında ortaya çıkabilecek sorunlar
- Şiddeti önleme
- Kişilik ve ahlak gelişimi
- Hukuk
- Yanlış davranışların toplumsal sonuçları
- Sorun çözme süreci
- Stres yönetimi

Öğrencileri yönlendirme çalışmaları kapsamında ayrıca tüm öğrencilerle belli aralıklarla görüşmeler yapılabilir. Bu görüşmelerde öğrencilerin, yanlış davranışların toplum üzerindeki zararlı etkilerini görebilmelerine ve riskli durumları fark etmelerine çalışılabilir. Kendileri ya da arkadaşları risli bir durumla karşılaştığında nasıl davranmaları gerektiği öğretilir.

- b) Davranış değiştirme: Olumsuz davranışların zamanla değiştirilmesi gerekmektedir. Davranış değiştirilirken dönütlerden yararlanılır ve olumlu ve olumsuz pekiştiriciler kullanılarak istenilmeyen davranışın

söndürülmesine, istenilen davranışın yerleştirilmesine çalışılır. Bu yüzden davranış değişikliği çalışmalarında olumlu davranışlar ödüllendirilir, istenilmeyen davranışlar ise cezalandırılır. Cezalar verilirken ise şiddet kullanılmaktan kaçınılır, bedensel cezalara kesinlikle başvurulmaz.

Davranış değiştirme çalışmalarında düşünme becerileri eğitimine de yer verilmektedir. Çünkü bazen insanlar davranışlarının sonuçlarını düşünmemekte ve başlarına gelenin kendi davranışları sonucu değil kader ya da rastlantı sonucu olduğuna inanmaktadırlar. Hatta olayla ilgili ayrıntıları yanlış yorumlayıp, soruna alternatif çözümler aramamaktadırlar.

Bu yüzden suçu önleme programlarında davranışsal ve bilişsel yöntemler birleştirilerek istenilmeyen davranış değiştirilmeye çalışılır. Forman'a (1980) göre davranışsal ve bilişsel yöntemlerin uygulandığı ilköğretim çocuklarında saldırgan davranışlar azaltılabilmektedir. Ancak bu yöntemlerin uygulandığı programların başarılı olabilmesi için büyük bir grupla örneğin tüm sınıfla çalışılmaması, belirtilen yöntemlerin küçük gruplara ya da tek tek bireylere uygulanması gerekmektedir.

- c) Alkol ve uyuşturucu kullanımının önlenmesi: Uyuşturucu ve alkolün ne olduğu, insan sağlığı ve toplum üzerindeki etkileri öğretilerek, öğrencilerin benlik saygılarını, sorumlu bir şekilde karar verebilme yeteneklerini ve kişiler arası ilişkilerini geliştirecek bir eğitim verilmelidir.
- d) Akran/arkadaş programlarının sunulması: Arkadaşlık ilişkilerinde sorunlar yaşandığında, çatışma çözme ve arabuluculuk gibi teknikler kullanılarak onlara yardımcı olmaya çalışılabilir. Ayrıca stresle başa çıkma ve öfke kontrolünü öğreten programlardan da yararlanılabilir.

Lochman'a (1992) göre öfkenin kontrol altına alınmasında aşağıda belirtilen noktaların dikkate alınması gerekir.

- Küçük gruplar halinde çalışmak ve grup kuralları oluşturmak.
- Öğrencilerin, açıklamalar yapmadan önce düşünmelerini teşvik etmek, ani ve tepkisel davranışların önüne geçmek.
- Öğrencilerin sorunu tanımlamalarını ve soruna değişik bakış açılarından bakmalarını sağlamak.

- Öğrencilerin sorunun çözümüne yönelik alternatif çözümler üretmelerine ve sorunların toplum üzerindeki etkilerini görmelerine çalışmak.
- Öğrencilere öfkeli davranışlarının kendileri ve çevrelere üzerinde oluşturabileceği zararlı etkileri göstermek.
- Tepkisel davranışları ve anlık öfkeleri olan öğrencilerin sorun çözme yeteneklerini geliştirmek için karşılıklı konuşma, tartışma ve rol oynama yöntemlerinden yararlanmak.

Arkadaş arabuluculuğu programları 1980'li yıllardan itibaren sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır. Bu programlar öğrenciler arasında bir çatışma yaşandığı zaman, bu çatışma durumunun ortadan kaldırılması amacıyla kullanılmakta ve arabuluculuk alanında uzmanlaşmış kişiler tarafından uygulanmaktadır.

- e) Rehberlik hizmetlerinin sağlanması: Bireysel rehberlik hizmetleri sunularak sorunlu olan öğrencilere yardımcı olmaya çalışılır.
- f) Bireysel gelişmeyi, dinlenmeyi ve eğlenmeyi sağlayan etkinliklerin sunulması: Bazı programlarda suç önleme stratejisi olarak yaratıcı, geliştirici, eğlendirici etkinliklere yer verilmektedir. Bu etkinliklere yer verilmesinin nedenlerinin başında öğrencilerin enerjisini doğru yerlerde harcaması gerekliliği gelmektedir. Ayrıca derslerde istenilen başarıyı gösteremeyip kendine güvenini kaybeden çocuklara yeteneklerini başka alanlarda deneme fırsatı sunmanın gerekliliği de bir başka neden olarak ortaya konulmaktadır. Gerçekten de okul saatleri dışında, öğrenciler için müzik, dans, resim gibi sanatsal etkinlikler ya da kültürel ve sportif etkinlikler sunulması halinde okulda ki suç oranının azaldığı görülmektedir (Şnyder, Sickmund, Poe-Yamagata, 1996). Ancak bu tür etkinliklerin mutlaka bir yetişkinin gözetiminde yürütülmesi gerektiği de belirtilmektedir. Bunun yanında bazı araştırmacılar (Stoil, Hill ve Brounstein, 1994) yaratıcı, geliştirici, eğlendirici ve dinlendirici etkinliklerin tek başına suç önlemede yeterince etkili olamayacağını, diğer suç önleme stratejileri ile birlikte yürütüldüğü takdirde başarılı sonuçlar alınabileceğini söylemektedirler.

Sonuçta ister örgütsel olsun isterse bireysel olsun tüm suç önleme stratejilerinin tek bir program kapsamında uygulanması halinde istenilen başarının elde edilemeyeceğini, değişik programların, birlikte

ve işlevsel bir şekilde kullanılmaları durumunda etkili sonuçlar alınabileceğini belirtmekte yarar vardır.

Okullarda Çocukların Suçlu Davranışlarının Önlenmesi Üzerine Yapılan Araştırmalar

Suç önleme araştırmaları, ailelerde, okullarda, işyerlerinde ve geniş anlamda düşünüldüğünde tüm toplumda suçun nasıl önlenebileceğini veya bu kurumların suçun önlenmesine nasıl hizmet edebileceklerini incelerler. Suç önleme araştırmaları iki farklı şekilde yürütülmektedir. Birinci araştırma tipi uygulamaya yöneliktir. Devam etmekte olan, günlük, rutin etkinliklerle ilgilidir. Mevcut uygulamalar değerlendirilir, mevcut durum ortaya konulur ve öneriler geliştirilir. İkinci araştırma tipi programa dönüktür. İkinci araştırma tipinde, birinci araştırma türünden farklı olarak, suçu önlemek için bir program geliştirilir, günlük uygulamaların değiştirilmesi ya da yenilerinin ortaya konulmasına çalışılır.

Hangi yöntem izlenirse izlensin, tüm önleme araştırmalarında, suç işlemeye yol açan veya suç işlemeye olasılığını artıran faktörlerin bilinmesi ve bunlarla baş etmede etkili olabilecek önlemlerin saptanması amaçlanmaktadır. Ancak şurası da bir gerçektir ki, sosyal bilimlerin diğer alanlarında olduğu gibi, suç alanında da, tüm değişkenlerin önceden saptanması çok zordur. Bu yüzden, suç işlemeye etki eden faktörlerin tümünün varolan "bilimsel" yöntemlerle saptanması mümkün değildir. Araştırma yöntemlerinden kaynaklan sınırlılıklar ve sosyal konular arasındaki ilişkilerin karmaşık olmasından dolayı neden sonuç ilişkileri ancak olasılıklarla açıklanabilmektedir. Bu nedenle "risk" veya "koruyucu" faktörler sadece suç işlemeye ile "istatistiksel" olarak anlamlılık gösteren etkenlerdir. Bu durum toplumdaki topluma ve kültürden kültüre göre değişmektedir. Yine, sorunun boyutları ve buna dayalı olarak çözüm yöntemleri de ülkeden ülkeye veya toplumdaki topluma göre farklılık gösterebilir. Değişik sorunlar için kullanılacak yöntemler de farklı olacaktır. Örneğin, eğer bir okulda uyuşturucu bağımlılığı, diğer bir okulda şiddet önemli bir sorunsa, bunları çözmek için kullanılacak stratejiler, yöntemler ve sonuçta programlar birbirinden farklı olacaktır.

Aşağıda, okullarda suçu önlemeyle ilgili başarılı sonuçlar vermiş araştırmalardan örnekler sunulmuştur. Bu çalışmalar çocuk suçluluğunun önlenmesi konusunda amprik araştırmalar yapmak isteyenlere bir fikir verebilir.

ABD'de, Çocuk Yargılama ve Suç Önleme Bürosu (The Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention-OJJDP) 1980'li yılların başında, 15 şehirdeki 18 farklı okulda çocukların suça yönelmelerini önleme projesini başlatmıştır. Bu okullarda suç önleme açısından risk grubu olarak

belirlenen gençlere davranış değiştirme ve rehberlik teknikleri uygulanmıştır. 1987 yılında Gottfredson tarafından bu okullar üzerinde yapılan bir değerlendirme çalışması sonucunda belirtilen tekniklerin uygulandığı bazı okullarda suç oranının belirgin bir şekilde düştüğü saptanmıştır.

Bry (1982) çalışmalarında suç işleme açısından yüksek risk taşıyan öğrenciler üzerinde davranış değiştirme ve pekiştirme tekniklerini denemiştir. Çalışmada deney ve kontrol grubu öğrenciler yer almıştır. Öğrencilerin derse geç kalması ve devamı, derslere hazırlanması, sınıf performansı, sınıf içi davranışları iki yıl boyunca her hafta izlenmiştir. Deney grubundaki öğrencilere adı geçen yöntemler uygulanmış, her hafta görüşmeler yapılmış ve bu öğrencilerin aileleri ile sürekli bir iletişim ağı oluşturulmuş. İki yıllık programın sonunda, programa katılmayan kontrol grubundaki öğrencilerle karşılaştırıldığında programa katılan deney grubundaki öğrencilerin derslerdeki başarı düzeylerinde bir artışın olduğu ve okula devam sorununun azaldığı ortaya çıkmıştır.

Bry 1982 yılında bu öğrenciler üzerinde bir izleme çalışması yaparak, deney grubundaki öğrencilerin kontrol grubundakilere göre daha az uyuşturucu madde kullandıklarını ve daha az suç işlediklerini gözlemiştir. Programın uygulanmasından beş yıl sonra bir izleme araştırması daha yapmıştır. Bu araştırmada ise, hem deney hem de kontrol grubundaki öğrencilerin suç işlemeleri ile ilgili resmi kayıtları incelemiştir. Bu belgelere göre deney grubundaki öğrencilerin, kontrol grubundakilere göre %66 daha az suç işlediğini belirlemiştir.

Mayer, Butterworth, Nafpaktitus ve Sulzer-Azaroff (1983) üç yıl boyunca bir grup okul işçisini okulda vandalizmi ve kargaşayı azaltacak davranış stratejilerini kullanmak üzere yetiştirilmişlerdir. Bu çalışanlar edindikleri bilgiler ışığında, okul çapında öğrencilere vandalizme ve kavgaya alternatif olacak davranışları öğretmişlerdir. Uygulamanın sonunda okuldaki şiddet olaylarında manidar bir azalma dikkati çekmiştir.

Okulda çocuk suçluluğunun önlenmesi ile ilgili bir başka çalışma yine ABD'de Program Geliştirme ve Değerlendirme Bürosu (Program Development Evaluation-PDE) tarafından yapılmıştır. PDE karşılaştırmalı bir araştırma yürüterek suçu önleme tekniklerini uygulayan okullar ile uygulamayan okulları karşılaştırmıştır. Araştırmanın deney grubunda dört lise yer almış ve ilk iki yıllık sağaltımın sonunda bu liselerin öğrencilerinin suç işleme oranlarında (disiplin suçu, uyuşturucu kullanımı ve diğer suçlu davranışlar) manidar bir düşme gözlenmiştir. Kontrol grubunda bulunan lise öğrencilerinin suç davranışlarında ise manidar bir değişiklik ortaya çıkmamıştır. Deney grubundaki liselerdeki

suç oranının düşmesinde okulun güvenliğinin artırılmasının, çalışanların moralinin yüksekliğinin, okuldaki kuralların açık ve herkes tarafından anlaşılır oluşunun ve etkili bir okul yönetimi uygulanmasının da etkisinin olduğu saptanmıştır (Gottfredson, Rickert, Advani, 1985).

Gottfredson'un (1987) Etkili Okullar Projesi kapsamında lise öğrencileri ile yaptığı bir başka çalışmanın sonucunda, okuldaki kuralların anlaşılır bir hale getirilmesinin, okul ve sınıf düzeyinde disiplin sürecinin değiştirilerek sadece cezaya dayanan uygulamaların kaldırılmasının ve ödül ve ceza dengesinin sağlanmasının önemine değinilmiştir. Ayrıca öğretimde işbirliğine dayanan yöntemlerin kullanılmasının ve sınıf içi ve dışı etkinliklere yer verilmesinin okulda suçluluğu azaltacağı da vurgulanmıştır.

Yine ABD'de Yaşam Becerileri Eğitimi (Life Skills Training) isimli bir program ile 6. ve 7. sınıf öğrencilerine karar verme, sorun çözme, çaba gösterme, kendi kendini denetleme ve kendini geliştirme, iletişim ve genel sosyal etkileşim becerilerini kazanma ile uyuşturucular hakkında bilgilenmeyi sağlamak üzere 15 saatlik kurslar verilmiştir. İkinci ve üçüncü yıllarda verilen mesajların pekiştirilmesini sağlamak için bu kurslar tekrar edilmiştir. Yapılan değerlendirme sonunda programın öğrencilerin suç işleme ve uyuşturucu kullanımını önlemesi açısından başarılı olduğu belirlenmiştir (Gottfredson, 1997)

Davranış değiştirme stratejileri konusunda yürütülmüş çalışmalar da suçun önlenmesinde başarılı sonuçlar vermiştir. Örneğin, Brewer ve arkadaşlarının (1995) bir çalışmada okuldan kaçmayı önlemek için, okula devamın denetimi sağlanmış ve okula devam eden öğrencilere ödüller verilmiştir. Sonuçta okuldan kaçma oranında düşme olmuştur.

Kenney ve Watson (1996) okulun güvenliğini sağlamada öğrencilere yetki verilmesi konusunu araştırmışlar ve yetki devredilen öğrencilerin okulun güvenliğini sağlama işini bir görev olarak algıladıklarını ve bu görevi yerine getirmek için var güçleri ile çalıştıklarını saptamışlardır.

Gottfredson, Gottfredson ve Hybl (1993), altısı deney grubu ikisi de kontrol grubu olmak üzere sekiz okulda yeni bir disiplin yönetimi modeli denemişlerdir. Bu modelde aşağıdaki değişkenleri incelemişlerdir:

- Okul kurallarının anlaşılabilirliği
- Kuralların uygulanmasındaki tutarlılık
- Hizmet içi eğitimler yoluyla öğretmenlerin sınıfı örgütleme ve yönetme yeteneklerinin geliştirilmesi

- Okul ve sınıf düzeyinde cezalandırıcı disiplin stratejilerini, ödüllendirici disiplin stratejileri ile değiştirme.

Bu modelin uygulanmasında yöneticilerden, öğretmenlerden ve okuldaki diğer çalışanlardan oluşan bir ekip sorumlu olmuştur. Üç yıllık çalışmanın sonunda deney grubundaki okullarla kontrol grubundaki okullar karşılaştırıldığında, deney grubundaki okullarda uygulanan disiplin yönetiminin suçluluğu önleme açısından başarılı sonuçlar verdiği görülmüştür. Öğrenci raporlarına göre, yeni disiplin uygulaması sonucunda öğrencilerdeki isyankar davranışlarda manidar bir azalma olmuştur. Öğretmen raporlarına göre ise, öğrencilerin eğitsel çalışmalara katılımı manidar bir şekilde artarken okuldan kaçma oranlarında düşme gözlenmiştir.

Drug Policy Research Center (1999) tarafından yapılmış bir çalışmada "hayat boyu kokain kullanımı" araştırılmış ve okula dayalı koruyucu programların (school-based prevention programs) hayat boyu kokain kullanımını % 2 - 11 arasında düşürdüğü bulunmuştur. Bunun sonunda uyuşturucu bağımlılığını çözmede okul düzeyinde uygulanan eğitim programlarının hem etkili hem de maliyet faydası yüksek olan programlar olduğu anlaşılmıştır.

SONUÇ

Bir çocuk suç işlediği zaman yalnızca o çocuk, çocuğun ailesi ve mağdur değil tüm toplum bundan zarar görmektedir. Ayrıca, suç işlemiş bir çocuğun tekrar topluma kazandırılması zor ve masraflı bir işittir. Bu yüzden hem bireylerin hem de toplumun yararı için suçlulukla mücadelede asıl çabanın suçluluğun önlenmesi üzerine odaklanması gerekmektedir.

Çocuk suçluluğunun önlenmesinde çeşitli kurumlar etkili bir rol alabilirler. Ancak çocuğun ailesinden sonra zamanının önemli bir kısmını geçirdiği bir kurum olan okulun suç işlemeyi önlemedeki işlevi diğer kurumlara göre daha fazladır. Okullar bir yandan doğrudan eğitim ve öğretim işini yaparak toplumda suçun önlenmesine hizmet edebilirler, diğer yandan da öğrencilerin okul içinde suç işlemelerini önleyici stratejileri uygulamaya geçirebilirler. Okullarda kuruma ve bireylere yönelik hizmetler yoluyla suç davranışı önlenabilir.

KAYNAKÇA

- Arizona Drug and Gang Pervention Resource Center. (1999). **Promoting effective practices: Substance abuse and violence prevention.**
- Brewer, D.D., Hawkins, J.D., Catalano, R.F., and Neckerman, H.J. (1995). Preventing serious, violent, and chronic juvenile offending: a review of evaluations of selected strategies in childhood, adolescence, and the community. **A Sourcebook on serious, violent, and Chronic Juvenile Offenders**, Newbury Park, CA: Sage Publications.

- Bry, B.H. (1982). Reducing the incidence of adolescent problems through preventive intervention: One-and five year follow-up. **American Journal of Community Psychology**, (10), 265-276.
- Department of Health and Human Services (1999). Understanding substance abuse prevention, Toward the 21st Century: A Primer on Effective Programs. Department of Education (1998), **Early Warning Timely Response: A Guide to Safe School**. Washington DC.
- Drug Strategies (1998). **Safe Schools, Safe Students :A guide to violence prevention strategies.**
- Forman, S.G. (1980). A comparison of cognitive training and response cost procedures in modifying aggressive behavior of elementary school children. **Behavior Therapy**, (11), 594-600.
- Gottfredson, G.D., Rickert, D.E., Advani, N., Gottfredson, D.C. (1985). Standards for program development evaluation. **Psychological Documents**, (14)31.
- Gottfredson, D.C. (1987). An evaluation of an organization development approach to reducing school disorder. **Evaluation Review**, (11), 739-763.
- Gottfredson, D.C., Gottfredson, G.D., Hybl, L.G. (1993). Managing adolescent behavior: A multiyear, multi-school study. **American Educational Research Journal**, (30), 179-215.
- Gottfredson, D.C. (1997). School-based crime prevention. Preventing crime, What works, what doesn't, what's promising. **Office of Justice Programs, Research Report.**
- Hawkins, J.D., Catalano, R.F., Miller, J.L. (1992). Risk and protective factors for alcohol and other drug problems in early adulthood: Implications for substance prevention. **Psychological Bulletin**, (112), 64-105.
- Hirschi, T. (1969). **Causes of Delinquency**. Berkeley, CA: University of California Press.
- Kenney, D.J., Watson, T.S. (1996). Reducing fear in the schools: Managing conflict through student problem solving. **Education and Urban Society**, (28), 436-455.
- Lochman, J.E. (1992). Cognitive-behavioral intervention with aggressive boys: Three-year follow-up and preventive effects. **Journal of Consulting and Clinical Psychology**, (60), 426-432.
- Mayer, G.R., Butterworth, T.W., Nafpaktitis, M., Sulzer-Azaroff, B. (1983). Preventing school vandalism and improving discipline: A three-year study. **Journal of Applied Behavior Analysis**, (16), 355-369.
- Mended, R.A. (1999). Prevention or pork? A hard-headed look at youth-oriented anti-crime programs. **American Youth Policy Forum. Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention (1995). Delinquency prevention works: Program summary**. Washington, DC: OJJDP.

- Sherman, L.W. (1997). Thinking about crime prevention. Preventing crime, What works, what doesn't, what's promising, **Office of Justice Programs, Research Report**.
- School Planning and Management, July (1999). **Security and Management Strategies**.
- Snyder, H.N., Sickmund, M., Poe-Yamagata, E. (1996). **Juvenile offenders and victims: 1996 Update on violence**. Washington, DC, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.
- Stoil, M., Hill, G., Brounstein, P.J. (1994). The seven core strategies for ATOD prevention: Findings of the national structured evaluation of what is working well where. **Paper presented at the 12th annual meeting of the American Health Association**, Washington, DC.
- Walgrave, L. (1982). The role of schools in a changing society. *Collected Studies in Criminological Research, Prevention of Juvenile Delinquency: The role of Socialisation in a Changing Society*, (19), 41-76.
- National Institute of Justice. (1999). Breaking the cycle: Predicting and Preventing Crime. **Research Report**.
- NCPC (2000). Securing the Future for Safer Youth and Communities, NCPC Publications. www.ncjrs.org/ojjhome.htm
- Yavuzer, H. (1982). **Çocuk ve suç**. Altın Kitaplar Yayınevi.